

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Міжнародного
гуманітарного університету д.ю.н.,
професор

Костянтин ГРОМОВЕНКО

«30» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК15. ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Галузь знань	<u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u>
Спеціальність	<u>053 «Психологія»</u>
Назва освітньої програми	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський) рівень</u>

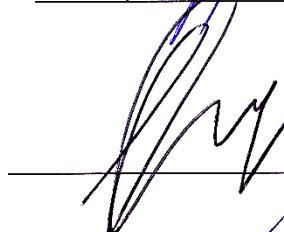
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Доктор педагогічних наук, професор, практичний психолог, професор кафедри педагогіки та психології Єрмакова Світлана Станіславівна	+380982101888	ermakovasvitlana2011 @ukr.net

Завідувач кафедри педагогіки та
психології к.психол.н., доцент

 Наталя МЕЛЕНЧУК

Гарант освітньої програми
д.пед.н., проф

 Світлана ЄРМАКОВА

Узгоджено
Начальник навчального відділу

 Лариса РАЙЧЕВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6 Загальна кількість годин – 180	Галузь – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	обов'язкова	
	Спеціальність – 053 «Психологія»	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	4-й
		Лекції	
Мова навчання – українська	Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень	28 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		56 год.	12 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота та індивідуальні завдання	
		96 год.	162 год.
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

Метою викладання навчальної дисципліни "**Вікова та педагогічна психологія**" є підготовка фахівців спеціальності 053 «Психологія» за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-професійною програмою «Психологія»; забезпечення майбутніх психологів теоретичними знаннями з основ вікової та педагогічної психології; озброєння студентів знаннями.. психологічних закономірностей розвитку особистості на різних етапах онтогенезу; ознайомлення здобувачів із знаннями щодо закономірностей та особливостей навчання і виховання, а також здійснення практичної підготовки для роботи з людьми різних вікових категорій.

Основними **задачами** дисципліни є: ознайомлення здобувачів з основами поняттями, принципами, концепціями вікової та педагогічної психології; висвітлити специфіку психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу, підходів до періодизації психічного розвитку особистості та основних психологічних закономірностей процесу навчання та виховання; виробити у здобувачів ряд умінь та навичок застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

Передумови для вивчення дисципліни. Вивченню даної дисципліни передують вивчення навчальних дисциплін: «Психофізіологія», «Загальна психологія».

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Вікова та педагогічна психологія» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

Навчальна дисципліна «Вікова та педагогічна психологія» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПР), передбачених освітньою програмою:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні з рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знати:

- основи вікової психології: предмет, методи, основні закономірності, принципи і структуру науки, її сучасні теоретичні концепції;

- загальні закономірності розвитку психіки людини: умови, чинники, рушійні сили; особливості пізнавальних процесів, емоційно-вольової, мотиваційної сфер, індивідуально-психологічних характеристик людей різного віку;

- основи педагогічної психології: психологічні особливості навчання та виховання, види соціальних інститутів виховання і методів формування творчо активної особистості на різних етапах онтогенезу, психологічну сутність педагогічної діяльності;

Вміти:

- застосовувати отримані знання з вікової психології для організації діяльності і спілкування особистості в різні вікові періоди, для створення умов, що сприяють конструктивному психічному розвитку людини;

- враховувати в навчально-виховному процесі сензитивні періоди розвитку людини;

- орієнтуватися в сучасних підходах та технологіях навчання знанням і поняттям, формування умінь і навичок;

- орієнтуватися на нормативи кожного вікового періоду у психодіагностичній та психокорекційній роботі;
- враховувати вікові особливості людини в психолого-педагогічній роботі;
- аналізувати витоки психологічних проблем індивіда в його онтогенезі.

Навички:

- здатність до професійного самовдосконалення, оволодіння новими знаннями і методами професійної діяльності на основі самоосвіти та використання сучасних інформаційних технологій;
- здатність до ефективної самоорганізації власної професійної діяльності;
- здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення в різних сферах комунікацій;
- здатність до впровадження дослідницької, інноваційної та проектної діяльності;
- здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей;
- здатність добирати доцільний діагностичний інструментарій для визначення проблем і потреб різних цільових груп, процесів

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль І.

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Предмет і методи вікової психології.

Предмет і завдання вікової психології. Виникнення та розвиток вікової психології. Методологічні основи вікової психології. Сучасний стан розвитку вікової психології. Методи вікової психології та їх використання у управлінні навчально-виховним процесом. Лонгитюдний метод та його застосування у віковій психології. Зв'язок вікової психології з іншими науками.

Тема 2. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки

Загальне поняття про психічний розвиток. Основні теорії психічного розвитку. Біогенетичні підходи до дослідження психіки дитини. Психоаналітичні теорії психічного розвитку. Теорія соціального научіння. Когнітивний підхід (Ж. Піаже). Концепція діалектичного характеру розвитку Г. С. Костюка. Теорія розвитку вищих психічних функцій Л. С. Виготського. Періодизація вікового розвитку Д. Б. Ельконіна. Проблема рушійних сил психічного розвитку. Біологічні та соціальні фактори психічного розвитку. Основні підходи до проблеми співвідношення розвитку та навчання. Закономірності психічного розвитку. Основні механізми зміни вікових періодів розвитку. Сенситивні періоди розвитку різних психічних властивостей. Поняття про провідні види діяльності та їх значення для психічного розвитку. Вікова періодизація психічного розвитку. Критерії визначення основних періодів індивідуального психічного розвитку.

Тема 3. Психологія розвитку дитини від народження до вступу в школу

Психічний розвиток дитини в немовлячому віці та його значення для наступного етапу розвитку особистості. Характеристика періоду новонародженості. Провідна діяльність у немовлячому віці. Новоутворення у немовлячому віці. Криза першого року життя та її характеристика.. Психологічна характеристика дитини раннього віку. Соціальна ситуація розвитку дитини раннього віку. Особливості провідної діяльності дитини в ранньому віці. Характеристика новоутворень у ранньому дитинстві. Розвиток мовлення у дітей раннього віку.

Психологічний аналіз кризи трьох років. Особливості спілкування дитини раннього віку. Розвиток емоційно-вольової сфери у дітей раннього віку. Соціальна ситуація розвитку дошкільника. Особливості розвитку психічних функцій у дошкільному віці. Сюжетно-рольова гра та її особливості в дошкільному віці. Характеристика кризи дошкільного віку. Особливості розвитку пізнавальних процесів дошкільника. Специфіка спілкування в дошкільному віці. Розвиток моральних почуттів у дошкільному віці.

Тема 4. Психологічні особливості молодшого школяра .

Анатомо-фізіологічні особливості дитини молодшого шкільного віку. Загальні психологічні особливості молодших школярів. Психологічна готовність до школи. Особливості формування самосвідомості дитини молодшого шкільного віку. Характерні особливості навчальної діяльності. Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів. Новоутворення в молодшому шкільному віці. Особливості формування емоційно-вольової сфери особистості молодшого школяра. Характеристика кризи молодшого шкільного віку.

Тема 5. Психологія особистості підлітка.

Загальна характеристика підліткового віку. Соціальна ситуація особистісного розвитку сучасного підлітка. Розвиток вищих психічних функцій у підлітковому віці. Психологічна характеристика кризи підліткового віку. Характеристика новоутворень у підлітковому віці. Особливості провідної діяльності в підлітковому віці. Специфіка взаємовідносин і спілкування підлітків з дорослими і однолітками. Особливості розвитку самосвідомості в підлітковому віці. Причини виникнення афекту неадекватності. Особливості навчальної діяльності в підлітковому віці.

Тема 6. Психологія ранньої юності

Соціальна ситуація розвитку в ранньому юнацькому віці. Розумовий розвиток у старшому шкільному віці. Самосвідомість та її розвиток у ранній юності. Міжособистісні стосунки в ранньому юнацькому віці. Новоутворення в ранньому юнацькому віці. Проблема сенсу життя в ранньому юнацькому віці. Криза раннього юнацького віку. Формування ціннісних орієнтацій і світогляду в ранньому юнацькому віці.

Змістовий модуль II. ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 7. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки

Предмет і завдання педагогічної психології як науки. Виникнення і розвиток педагогічної психології. Методологічні основи педагогічної психології. Основні напрямки і сучасний стан розвитку педагогічної психології. Основні розділи педагогічної психології. Методи педагогічної психології.

Тема 8. Психологія навчання

Поняття про навчання та його психологічні механізми. Теорії навчання. Класифікація навчання. Моделі навчання. Основні характеристики навчальної діяльності. Фактори, що впливають на навчальну діяльність. Управління процесом навчання. Психологічні основи розвиваючого навчання. Психологічні основи диференціації та індивідуалізації навчання. Типи

мислення та умови їх формування у процесі навчання. Рівні проблемно-евристичного навчання та можливості його здійснення в сучасній школі. Психологічний аналіз уроку.

Особливості навчання у умовах війни в Україні. Психологічні виклики для учнів і вчителів у воєнний час. Педагогічна адаптація навчального процесу до умов війни. Освітні стратегії підтримки учнів у кризовий період. Психолого-педагогічні аспекти роботи з дітьми, які пережили травматичний досвід. Методи формування освітньої мотивації в умовах стресу і тривоги. Організація педагогічної взаємодії в умовах змішаного та дистанційного навчання. Комунікативні стратегії взаємодії вчителя з учнями і батьками під час війни.

Тема 9. Психологія учіння

Учіння як діяльність. Види учіння та структура навчальної діяльності учнів. Уявлення про мотивацію учіння. Засвоєння навчального процесу – центральна ланка навчальної діяльності учнів. Особливості опанування учнями навчальної діяльності. Вміння самостійно вчитися. Теорія П. Я. Гальперіна про поетапне формування розумових дій як механізм інтеріоризації. Типи учіння та орієнтувальна основа діяльності. Основні характеристики процесу засвоєння знань. Уявлення про мотивацію учіння. Специфіка навчальної мотивації та особливості її формування. Неуспішність, її причини та запобігання.

Тема 10. Психологія виховання.

Загальне поняття про психологію виховання. Предмет і завдання психології виховання. Особистість як мета, об'єкт і суб'єкт виховання. Психологія виховання як психологічне обґрунтування педагогічно доцільних умов розвитку особистості. Психологічні механізми та етапи формування властивостей особистості. Структура особистості та необхідність її врахування у процесі виховання. Вікові аспекти виховання та індивідуальний підхід. Психологічні аспекти виховання дітей з асоціальною поведінкою. Поняття про моральність. Вчинок як вияв моральності. Види вчинків. Показники та критерії вихованості особистості. Психологічні основи формування моральної свідомості та поведінки особистості у сучасних умовах.

Тема 11. Психологія освітньої діяльності.

Загальна характеристика педагогічної діяльності. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності та їх розвиток. Характеристика основних функцій і педагогічних умінь. Психологічні вимоги до особистості педагога. Стили педагогічного спілкування та педагогічної діяльності. Поняття про педагогічну майстерність і педагогічну культуру. Психологічні аспекти виявлення, вивчення, узагальнення провідного педагогічного досвіду. Психологічні проблеми педагогічного оцінювання.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Змістовий модуль І. ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ								
Тема 1. Предмет і методи вікової психології	10	2	6	2	12	2		10
Тема 2. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	12	2	6	4	12	2		10
Тема 3. Психологія розвитку дитини від народження до вступу в школу	16	2	4	10	22		2	20
Тема 4. Психологічні особливості молодшого школяра	16	2	4	10	22		2	20
Тема 5. Психологія особистості підлітка	16	2	4	10	22		2	20
Тема 6. Психологія ранньої юності	16	2	4	10	22		2	20
Тема 7. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки	16	2	4	10	20			20
Змістовий модуль ІІ. ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ								
Тема 8. Психологія навчання	20	4	6	10	11		1	10
Тема 9. Психологія учіння	20	4	6	10	11		1	10
Тема 10. Психологія виховання	20	4	6	10	11		1	10
Тема 11. Психологія освітньої діяльності	18	2	6	10	15	2	1	12
Усього годин	180	28	56	96	180	6	12	162
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН / ЗАЛІК, ЕКЗАМЕН								

5. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль І. ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ			
1	Тема 1. Предмет і методи вікової психології. Питання до обговорення: Предмет і завдання вікової психології. Виникнення та розвиток вікової психології. Методи вікової психології та їх використання в управлінні навчально-виховним процесом. Лонгитюдний метод та його застосування у віковій психології.	6	-
2	Тема 2. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки Питання до обговорення:	6	-

	Основні теорії психічного розвитку. Проблема рушійних сил психічного розвитку. Основні механізми зміни вікових періодів розвитку. Сенситивні періоди розвитку різних психічних властивостей. Провідні види діяльності та їх значення для психічного розвитку. Вікова періодизація психічного розвитку.		
3	Тема 3. Психологія розвитку дитини від народження до вступу в школу <i>Питання до обговорення:</i> Характеристика періоду новонародженості. Психологічна характеристика дитини раннього віку. Психологічний аналіз кризи трьох років. Сюжетно-рольова гра та її особливості в дошкільному віці. Характеристика кризи дошкільного віку. Специфіка спілкування в дошкільному віці.	4	2
4	Тема 4. Психологічні особливості молодшого школяра . <i>Питання до обговорення:</i> Загальні психологічні особливості молодших школярів. Психологічна готовність до школи. Особливості формування самосвідомості дитини молодшого шкільного віку. Новоутворення в молодшому шкільному віці. Характеристика кризи молодшого шкільного віку.	4	2
5	Тема 5. Психологія особистості підлітка. <i>Питання до обговорення:</i> Соціальна ситуація особистісного розвитку сучасного підлітка. Розвиток вищих психічних функцій у підлітковому віці. Психологічна характеристика кризи підліткового віку. Характеристика новоутворень у підлітковому віці. Особливості провідної діяльності в підлітковому віці. Специфіка взаємовідносин підлітків з дорослими і однолітками.	4	2
6	Тема 6. Психологія ранньої юності <i>Питання до обговорення:</i> Соціальна ситуація розвитку в ранньому юнацькому віці. Самосвідомість та її розвиток у ранній юності. Новоутворення в ранньому юнацькому віці. Проблема сенсу життя в ранньому юнацькому віці. Криза раннього юнацького віку. Формування ціннісних орієнтацій в ранньому юнацькому віці.	4	2
Змістовий модуль II. ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ			
7	Тема 7. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки <i>Питання до обговорення:</i> Предмет і завдання педагогічної психології як науки. Виникнення і розвиток педагогічної психології. Методологічні основи педагогічної психології. Основні напрямки і сучасний стан розвитку педагогічної психології. Методи педагогічної психології.	6	1
8	Тема 8. Психологія навчання <i>Питання до обговорення:</i> Поняття про навчання та його психологічні механізми. Класифікація навчання. Моделі навчання. Основні характеристики навчальної діяльності.	6	1

	Фактори, що впливають на навчальну діяльність. Управління процесом навчання. Рівні проблемно-евристичного навчання та можливості його здійснення в сучасній школі. Психологічний аналіз уроку. Методи формування освітньої мотивації в умовах стресу і тривоги. Організація педагогічної взаємодії в умовах змішаного та дистанційного навчання.		
9	Тема 9. Психологія учіння <i>Питання до обговорення:</i> Особливості опанування учнями навчальної діяльності. Теорія П. Я. Гальперіна про поетапне формування розумових дій як механізм інтеріоризації. Типи учіння та орієнтувальна основа діяльності. Специфіка навчальної мотивації та особливості її формування. Неуспішність, її причини та запобігання.	6	1
10	Тема 10. Психологія виховання. <i>Питання до обговорення:</i> Предмет і завдання психології виховання. Психологічні механізми та етапи формування властивостей особистості. Вікові аспекти виховання та індивідуальний підхід. Психологічні аспекти виховання дітей з асоціальною поведінкою. Показники та критерії вихованості особистості. Психологічні основи формування моральної свідомості та поведінки особистості у сучасних умовах.	6	1
11	Тема 11. Психологія освітньої діяльності. <i>Питання до обговорення:</i> Загальна характеристика педагогічної діяльності. Характеристика основних функцій і педагогічних умінь. Психологічні вимоги до особистості педагога. Стилі педагогічного спілкування та педагогічної діяльності. Поняття про педагогічну майстерність і педагогічну культуру. Психологічні аспекти виявлення, вивчення, узагальнення провідного педагогічного досвіду. Психологічні проблеми педагогічного оцінювання.	6	1
	Всього	56	12

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи здобувачів щодо вивчення дисципліни «Вікова та педагогічна психологія» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, презентацій тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика, питання та індивідуальні завдання до самостійної підготовки

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет і методи вікової психології. <i>Завдання:</i> 1. Опрацюйте літературу за темою «Предмет і методи вікової психології». Складіть таблицю, в якій узагальніть: Основні методи дослідження у віковій психології; Їх переваги та недоліки; Приклади застосування для дослідження певного вікового періоду. 2. Напишіть есе на тему: «Чому важливо враховувати вікові особливості у психологічній практиці». Зробіть акцент на тому, як незнання вікових закономірностей може вплинути на якість роботи психолога. 4. Проаналізуйте життєвий шлях відомого психолога або педагога (напр.: Л. Виготський, К. Роджерс, В. Сухомлинський) Напишіть: як він навчався, з чого починав, що його мотивувало, як долав труднощі, чому надихає вас.	2	10
2	Тема 2. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки <i>Завдання:</i> 1. Опрацюйте матеріал з теми «Онтогенез людської психіки» та складіть структуровану схему (або таблицю), яка містить: • Основні вікові періоди онтогенезу; • Психологічні новоутворення кожного періоду; • Ключові завдання розвитку; • Провідну діяльність у кожному віці (за Д. Б. Ельконіним або іншим автором). 2. Порівняйте поняття: онтогенез, філогенез, мікрогенез, катагенез. Дайте визначення кожному поняттю, знайдіть приклади їхнього застосування у психологічному дослідженні. 3. Напишіть есе на тему: «Чому дитина не є "маленьким дорослим"?» 4. Прочитайте уривок з праць Л. С. Виготського, Е. Еріксона або Ж. Піаже. Сформулюйте висновки про особливості їхнього підходу до періодизації психічного розвитку. 5. Підготувати презентацію на тему: Рушійні сили розвитку психіки. 6. Напишіть есе на тему: «Рішення психолога в складних випадках вікового розвитку: як поєднати науку, етику і людяність».	4	10
3	Тема 3. Психологія розвитку дитини від народження до вступу в школу <i>Завдання:</i> 1. Заповнити таблицю щодо специфіки психічного розвитку дитини в ранньому та дошкільному віці (психічні суперечності, соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, новоутворення, криза).	10	20

	2. Проаналізуйте зміст сучасних розвивальних ігор або мультфільмів для дітей дошкільного віку. Сформулюйте висновки: • Які психічні процеси вони стимулюють; • Наскільки відповідають віковим потребам; • Які потенційні переваги або ризики мають. 3. Підготувати доповідь: • Адаптація дитини до дитячого садка: психологічні аспекти • Моральний розвиток дитини: перші уявлення про добро і зло • Тривожність у дітей раннього віку: причини та профілактика. 4. Створіть план заходу раннього втручання для умовної ситуації: виявлено ознаки затримки мовного розвитку у дитини 3 років. 5. Розробіть структуру консультування батьків щодо запиту «дитина не хоче ходити в садок/школу». Напишіть: які питання ставити, як підтримати родину, які техніки застосувати для дитини, коли звертатися до вузьких спеціалістів		
4	Тема 4. Психологічні особливості молодшого школяра <i>Завдання:</i> 1. Складіть словник основних понять: провідна діяльність, навчальна мотивація, адаптація до школи, емоційна нестабільність, самооцінка, уява, воля, пізнавальний інтерес, дисципліна, навички спілкування. 2. Підготуйте таблицю вікових характеристик молодшого школяра (6–10 років). Розділи: когнітивна сфера, емоційна сфера, соціальні навички, мотивація, фізичний розвиток. 3. Підготуйте міні-презентацію на тему: «Роль гри в розвитку особистості молодшого школяра». 4. Напишіть есе на тему: «Як зробити навчання цікавим для молодшого школяра: психологічний підхід». 5. Ознайомтесь із літературним твором або мультфільмом, у якому головним героєм є дитина молодшого шкільного віку. Напишіть короткий аналіз: як відображено внутрішній світ дитини, її сприймання школи, спілкування з дорослими. 6. Здійснити порівняльну характеристику особливостей психічного розвитку та навчання шести- і семирічних дітей. 7. Підготуйте презентацію на тему: «Проективні методики у роботі з дітьми молодшого шкільного віку: можливості й обмеження».	10	20
5	Тема 5. Психологія особистості підлітка. <i>Завдання:</i> 1. Складіть словник ключових понять: ідентичність, криза підліткового віку, самосвідомість, емансипація, самооцінка, рольова поведінка, конфлікт цінностей, пубертат, соціальне порівняння, рефлексія тощо. Визначте терміни та наведіть приклади їх прояву у підлітковому віці.	10	20

	2. Підготуйте порівняльну таблицю особливостей підлітків на різних етапах (молодший, середній, старший підлітковий вік). Параметри: емоційна сфера, когнітивний розвиток, соціальні відносини, особистісна структура. 3. Проаналізуйте фактори, що впливають на формування особистості підлітка: Внутрішні: темперамент, емоційність, мотивація; Зовнішні: родина, школа, однолітки, медіа. 4. Підготуйте міні-презентацію (5–7 слайдів) на тему: «Конфлікти в підлітковому віці як умова розвитку особистості». 5. Розробіть умовний психологічний портрет підлітка, з урахуванням особистісних особливостей, соціального середовища, поведінкових проявів. Опишіть: емоційний стан, мотиви, цінності, можливі труднощі, напрями підтримки. 6. Створіть сценарій психологічної просвітницької години (на 30–40 хв.) для учнів, присвяченої актуальній віковій темі. Включіть інтерактивні елементи: вправи, обговорення, відеофрагменти, рефлексію. 7. Оберіть одну вікову категорію (дошкільнята, молодші школярі, підлітки, юнаки, літні люди). Підберіть не менше трьох психодіагностичних методик, що підходять для цієї групи. Зазначте мету застосування, валідність, надійність, практичне значення.		
6	Тема 6. Психологія ранньої юності <i>Завдання:</i> 1. Складіть термінологічний словник: рання юність, ідентичність, самовизначення, внутрішній конфлікт, ціннісна криза, автономія, юнацький максималізм, життєві перспективи, рольове самоприйняття, професійна орієнтація 2. Підготуйте таблицю основних психологічних характеристик ранньої юності (14–18 років). Сфери: емоційна, пізнавальна, соціальна, мотиваційна. Наведіть приклади проявів кожної характеристики в поведінці. 3. Напишіть есе на тему: «Пошук себе в юності: між ідентичністю і невизначеністю». 4. Створіть ментальну карту: «Типові психологічні труднощі юнацького віку та способи подолання». 5. Підготуйте міні-презентацію на тему: «Юнацька ідентичність: формування та кризи». 6. Розробіть коротку анкету для дослідження самооцінки або цінностей юнаків. Проведіть опитування серед знайомих або умовно змодельованих досліджуваних, зробіть короткий аналіз результатів.	10	20
7	Тема 7. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки <i>Завдання:</i> 1. Складіть термінологічний словник: педагогічна психологія, навчання, виховання, пізнавальна діяльність, педагогічна взаємодія, суб'єкт	10	20

	навчання, індивідуальний підхід, мотивація до навчання, педагогічний вплив. 2. Ознайомтесь з історією становлення педагогічної психології. Напишіть короткий огляд: етапи розвитку, ключові постаті, основні ідеї. 3. Підготуйте міні-презентацію (5–7 слайдів) на тему: «Значення педагогічної психології для сучасного вчителя/психолога/студента». 4. Проаналізуйте приклад педагогічної ситуації (реальний або змодельований). Визначте: які психологічні процеси мають значення у взаємодії «вчитель – учень», які методи впливу можуть бути ефективними, які помилки можуть зашкодити.		
8	Тема 8. Психологія навчання 1. Складіть словник ключових термінів: навчання, навчальна діяльність, засвоєння, інтеріоризація, мотивація, навчальні стратегії, зони найближчого розвитку, саморегуляція навчання, навчальна тривожність. 2. Складіть психологічний портрет учня, який має труднощі в навчанні. Запропонуйте шляхи психолого-педагогічної підтримки. 5. Напишіть есе на тему: «Що робить навчання ефективним: погляд з позицій психології». 6. Проаналізуйте власний досвід навчання. Опишіть, що допомагало та що заважало вам ефективно навчатись у школі. Які чинники впливали на мотивацію, пам'ять, концентрацію? 7. Скласти програму дослідження мотивації учбової діяльності школярів.	10	10
9	Тема 9. Психологія учіння <i>Завдання:</i> 1. Складіть словник основних понять: учіння, засвоєння, пізнавальні процеси, мотивація до учіння, навчальна діяльність, саморегуляція, пізнавальний стиль, внутрішня/зовнішня мотивація, навчальні труднощі тощо. 2. Ознайомтесь із сучасними технологіями навчання. Напишіть короткий огляд: як вони впливають на психологію учіння, які виклики і переваги мають. 3. Скласти програму дослідження мотивації учбової діяльності студентів.	10	10
10	Тема 10. Психологія виховання. <i>Завдання:</i> 1. Складіть словник термінів: виховання, ціннісна орієнтація, соціалізація, авторитет, педагогічна підтримка, стиль виховання, дисципліна, моральна норма, самовиховання, емоційний контакт тощо. 2. Підготуйте порівняльну таблицю стилів виховання: авторитарний, ліберальний, демократичний, змішаний. Вказати особливості: вплив на дитину; можливі наслідки; ефективність у сучасному середовищі.	10	10

	3. Здійснити діагностику стилів сімейного виховання. 4. Напишіть есе на тему: «Чи можна виховати особистість без примусу?» Розкрийте баланс між контролем і свободою у процесі виховання. 4. Підготуйте міні-презентацію на тему: «Психологічні умови ефективного виховання в сучасному суспільстві». 5. Сформулювати основні критерії і показники вихованості дитини.		
11	Тема 11. Психологія освітньої діяльності. Завдання. 1. Складіть словник ключових термінів: освітня діяльність, пізнавальна активність, навчальна мета, рефлексія, освітнє середовище, суб'єктність, метакогніція, самонавчання, навчальний мотив, освітній успіх тощо. 2. Підготуйте аналітичну таблицю основних компонентів освітньої діяльності суб'єкт – мета – мотив – засоби – результат – саморефлексія. Для кожного поясніть роль у процесі навчання. 3. Напишіть есе на тему: «Як змінюється психологія освітньої діяльності у цифрову епоху». 4. Підготуйте презентацію на тему: «Психологічні чинники ефективності освітнього процесу». 5. Складіть таблицю типів освітньої мотивації (внутрішня, зовнішня, цільова, інструментальна). Вкажіть: характеристика, приклади поведінки учня, можливі наслідки для ефективності навчання.	10	12
	Всього	96	162

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Види контролю	Складові оцінювання	
	Для екзамену	Для заліку
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних (лабораторних) занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача тощо.	50%	100%
підсумковий контроль	50%	

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, екзамен(залік)
--	--

Питання до іспиту

1. Предмет і завдання вікової та педагогічної психології.
2. Актуальні проблеми вікової та педагогічної психології в сучасному світі.
3. Історія виникнення і розвитку вікової та педагогічної психології.
4. Методи вікової та педагогічної психології.
5. Характеристика методів вікової та педагогічної психології за організацією дослідження.
6. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки.

7. Проблема розвитку психіки в працях вітчизняних психологів (Божович Л.І., Виготський Л.С., Костюк Г.С.)
8. Основні напрямки зарубіжної вікової та педагогічної психології.
9. Взаємозв'язок навчання, виховання і розвитку психіки людини.
10. Роль діяльності й спілкування в психічному розвитку дитини.
11. Основні умови та рушійні сили психічного розвитку.
12. Вікові кризи. Характеристика кризових періодів.
13. Проблема вікової періодизації.
14. Значення перших років життя дитини для подальшого розвитку особистості.
15. Загальна характеристика перших шести років життя дитини.
16. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти.
17. Психологія раннього дитинства.
18. Психологічна характеристика дошкільника.
19. Характеристика гри як провідної діяльності дошкільника.
20. Спілкування з дорослими у дітей перших шести років життя.
21. Розвиток моторики у дітей перших шести років життя.
22. Формування самооцінки у дітей перших шести років життя.
23. Специфіка психічного розвитку та особливості навчання в школі шестирічної дитини.
24. Психологічна характеристика готовності та адаптації дитини до навчання у школі.
25. Психологічні особливості початкового періоду шкільного життя дитини.
26. Учбова діяльність молодших школярів та розвиток інших видів діяльності.
27. Особливості спілкування молодших школярів.
28. Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів.
29. Емоційно-вольове життя молодших школярів.
30. Розвиток особистості у молодшому шкільному віці.
31. Місце підліткового періоду в загальному процесі індивідуального розвитку.
32. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітка і її вплив на його психологічні особливості і поведінку.
33. Спілкування як провідний вид діяльності підлітка.
34. Психологічні особливості розвитку особистості у підлітковому віці.
35. Перебудова учбової діяльності, розвиток пізнавальних процесів підлітків.
36. Загальна характеристика ранньої юності.
37. Пізнавальні процеси і розумовий розвиток старшокласника.
38. Формування особистості старшокласника.
39. Спілкування та дружба в юнацькому віці.
40. Особливості юнацького кохання. Підготовка до сімейного життя.
41. Формування професійних інтересів та особливості профорієнтації старшокласників.
42. Особливості самовиховання в підлітковому та юнацькому віці.
43. Виховання підлітків і юнаків в шкільних справах.
44. Виховання підлітків і юнаків в спілкуванні з ровесниками та дорослими.
45. Характеристика поняття "важка дитина". Класифікація "важких".
46. Причини появи важких дітей і підлітків.
47. Специфіка роботи вчителя з різними категоріями важких підлітків.
48. Проблема періодизації психічного розвитку дорослої людини.
49. Психосоціальний розвиток дорослих.
50. Кризи віку дорослості.
51. Характеристика ранньої дорослості.
52. Розвиток психічних процесів у період середньої дорослості.
53. Характеристика середньої дорослості з позиції Е.Еріксона.
54. Анатомо-фізіологічні та психічні процеси старіння.
55. Характеристика кризи «Я-інтеграції».
56. Психологічні механізми формування особистості.

57. Показники і критерії вихованості, їх психологічна природа.
58. Виховне значення різних форм спілкування.
59. Виховний вплив колективу на особистість.
60. Характеристика сімейного виховання щодо його впливу на формування особистості..
61. Виховання в дошкільному і молодшому шкільному віці.
62. Виховання підлітків і юнаків.
63. Самовиховання, його завдання та структура.
64. Основні етапи та методи самовиховання.
65. Особливості формування правильної самооцінки та потреби в досягненні успіхів.
66. Моральне виховання дітей.
67. Організація індивідуальної роботи з педагогічно запущеними дітьми.
68. Освітні системи в періоди воєнних конфліктів
69. Рівні та типи навчання, навчання, учіння та його особливості в різні вікові періоди.
70. Психологічні основи теорій навчання.
71. Історичні уроки суспільства для освітньої практики.
72. Аналіз основних типів навчання. Загальна характеристика видів навчання.
73. Механізми та зміст навчання.
74. Формування знань, умінь і навичок.
75. Психологічна структура учбової діяльності.
76. Формування мотивації учбової діяльності у різні вікові періоди.
77. Психологічні основи індивідуалізації та диференціації навчання.
78. Чинники ефективності навчання.
79. Педагогічні здібності вчителя.
80. Структурні компоненти педагогічної діяльності.
81. Стилi педагогічної діяльності, їх характеристики.
82. Керівництво дитячими групами і колективом.
83. Соціально-психологічні основи організації групової діяльності дітей.
84. Стилi керівництва педагогічним колективом.
85. Організація і стимулювання роботи членів педагогічного колективу.
86. Попередження і усунення конфліктів в роботі педагогічного колективу.
87. Сутність педагогічного спілкування, його функції.
88. Конфліктогенні педагогічні ситуації. Особливості педагогічних конфліктів.
89. Ефективність та культура педагогічного спілкування.
90. Психологічні особливості педагогічної саморегуляції.

8. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

(поточний контроль, підсумковий контроль, загальний результат оцінювання)

ЕКЗАМЕН

<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	30

	розкладу занять		
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	10
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен			50
Загальний результат оцінювання			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **екзамен** (максимум 50 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 30 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 6;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 10 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 2;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 10- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 2.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2» - виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» - виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання студента мають фрагментарний, поверховий характер;

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що студент знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ЕКЗАМЕН

(максимум 50 балів) Рівень знань оцінюється:

Рівень знань оцінюється:

- від 40 до 50 балів - студент виявляє особливі творчі здібності, вмє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки;
- від 30 до 40 балів - студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді;
- 20 - 30 балів - студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки.
- 10 - 20 балів - володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
- 0 - 10 балів - володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки.

ЗАЛІК

<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	60
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	20
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	20
Разом балів за поточний контроль			100
Загальний результат оцінювання			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **залік** (максимум 100 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 60 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 12;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 20 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 20- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2» - виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» - виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання студента мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що студент знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

9. КРИТЕРІЇ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді,

має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C	Задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Василенко Л., Савчин М. Вікова психологія. Київ: Академія, 2021. 376 с.
2. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 112 с.
3. Заброцький М. М., Шапошникова Ю. Г. Педагогічна психологія. Лекції : навч. посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 144 с.
4. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
5. Сергійчук О.М., Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / О.М.

- Сергійчук, Ю.М. Багно, О.В Плужник ; за ред. О.М. Сергійчук. Переяслав : Видавництво, 2020. 224 с.
6. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 128 с.
 7. Освіта майбутнього: стратегії навчання в умовах воєнного стану в Україні. Дніпро: Середняк Т. К., 2024. 218с.
 8. Особистісне зростання в умовах трансформації сучасного суспільства: монографія / Ред. колегія: Т. В. Коломієць, Т. Ю. Кулаковський, Г. В. Пирог; за науковою редакцією професора Л. П. Журавльової. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 308 с.
 9. Пісоцький В.П., Горянська А.М. Психічний розвиток та формування особистості в онтогенезі. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 144 с.
 10. Руденко М. В., Калениченко Р. А., Капосльоз Г. В., Корчова Г. Л. Основи професійної освіти: підручник. Київ: КНУБА, 2018. 615 с.
 11. Самовиховання і саморегуляція особистості : курс лекцій : навчальний посібник. Укладач : О.М. Шевчук. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 115 с.
 12. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навч. посіб. 5-те видання, перероблене, доповнене. Київ: Академія, 2021. 376 с.
 13. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 376 с.
 14. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Педагогічна психологія: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 168 с.
 15. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2017. 548 с.

Допоміжна

1. Ванюк Д.В. Основи дефектології : навчально-методичний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» / Д. В. Ванюк [та ін]. Запоріжжя : ЗДМФУ, 2023. 133 с.
2. Дорожко І. І., Малихіна О. Є., Туріщева Л. В. Насильство. Булінг. Проблема у запитаннях та відповідях: навч.-метод. посібн. Харків : ВГ «Основа», 2019. 144 с.
3. Зозуляк-Случик Р. В. Основи соціалізації особистості : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти (освітньо-професійна програма «Соціальна робота»). 2-е вид., переробл. та доповн. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 206 с.
4. Калениченко Р. А., Льовкіна О. Г., Петухова І. О. Загальна психологія: навчальний посібник. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 554 с.
5. Коваленко О. Г., Павлик Н. В., Становських З. Л., Бастун М. В. Психологічний супровід особистісного розвитку дорослих: подолання професійних криз та особистісних дисгармоній. Київ, 2019. 167 с.
6. Кошова І. В., Кресан О. Д. Психологія девіантної поведінки: Навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 226 с.
7. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми, 2020. 300 с.
8. Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці : монографія. Суми : ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2021. 408 с.
9. Петухова І. О., Калениченко Р. А., Льовкіна О. Г. та ін. Психологія особистості: навчальний посібник. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2021. 338 с.
10. Поліщук В.М. Віковий кризовий розвиток людини від народження до дорослості. Київ: Університетська книга. 2020. 460 с.

11. Поліщук В. М. Вікові кризи в підлітковому і юнацькому віці: базові симптомокомплекси: навч. посіб. Суми : ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2019. 478 с.
12. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: навчальний посібник, 4-те вид., випр. і доп. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
13. Психологія людини: Л. С. Виготський та сучасна наука : зб. ст. / за ред. М. В. Папучі. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 1. 127 с.
14. Серeda О. Особливості впливу соціально-психологічних чинників на професійне самовизначення старшокласників. *Психологічний журнал*. 2019. 5 (11). С. 268-282.
15. Токарева Н. М. Лабіринти дорослішання: психічний розвиток особистості підлітково-юнацького віку. Кривий Ріг: ТОВ «НВП «Інтерсервіс»», 2021. 216 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт. URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>